

Utrecht, 28 april 2009
Pythagoraslaan 101
Tel. 030-2589111

Afdeling : BEW
nummer : 2009ONT234632

Onderwerp: **Beantwoording** Schriftelijke vragen
ex art. 47 van orde voor het College van
Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht,
gesteld door
K.J. Fokker en W.J. Bos (PvdA), over de toename
van de waterschapstarieven d.d. 30 maart 2009.

Onderwerp: **Beantwoording** Schriftelijke vragen ex art. 47 van orde voor het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht, gesteld door K.J. Fokker en W.J. Bos (PvdA), over de toename van de waterschapstarieven d.d. 30 maart 2009.

-- SPOEDVRAGEN --

Geacht College van Gedeputeerde Staten,

Toelichting

Uit onderzoek van de Vereniging Eigen Huis blijkt dat de waterschappen hun tarieven fors hebben verhoogd, ook de waterschappen die in de provincie Utrecht werkzaam zijn, zie bijlage.

Het sterkst zijn de stijgingen bij de eenpersoonshuishoudens. Bij de Stichtse Rijnlanden loopt dat op naar meer dan 50%, bij Vallei en Eem tot bijna 62% en bij Amstel, Gooi en Vecht tot bijna 32%. Gemiddeld voor alle waterschappen in Nederland is er een stijging van ruim 17%

Voor de meerpersoonshuishoudens is de stijging gematigder. Bij Stichtse Rijnlanden loopt dat op naar ruim 17%, bij Vallei en Eem tot ruim 18% en bij Amstel Gooi en Vecht tot bijna 7%. Bij dit laatste waterschap treden in deze categorie ook tariefdalings op tot bijna 9%. Gemiddeld voor alle waterschappen in Nederland is de stijging meer dan 5%.

Deze stijgingen brengen een aanzienlijke verhoging van de kosten voor huishoudens met zich mee die ver boven het inflatieniveau uitgaat.

“De bemoeienis van de provincie met waterschappen is aanzienlijk indringender dan bijvoorbeeld met gemeenten”, zo staat dat in het handboek voor provincie en provincierecht, dat Statenleden bij hun aantreden ter hand werd gesteld (uitgave Elsevier 2007). Gedeputeerde Staten oefenen toezicht uit op de bestuurshandelingen en reglementeringsbevoegdheden van waterschappen en stellen regels t.a.v. de financiën. Deze bevoegdheden nopen tot effectieve provinciale sturing.

De relatie tussen de provincie Utrecht en de drie waterschappen die in de provincie werkzaam zijn komt ook tot uitdrukking in budgetten en subsidieregelingen die beschikbaar zijn gesteld aan de waterschappen voor bepaalde activiteiten.

Ondanks het provinciale toezicht en ondanks de financiële bijdrage van de provincie hebben de waterschappen besloten tot een tariefsverhoging ver boven het inflatieniveau.

Algemeen

Wij delen de opvatting, zoals gesteld in een passage uit het handboek voor provincie en provincierecht die is aangehaald in de toelichting op de vragen, dat de bemoeienis van de provincie met waterschappen aanzienlijk indringender is dan met bijvoorbeeld gemeenten. Dit heeft te maken met de inbedding van het functioneel bestuur in het algemeen bestuur. In verband hiermee heeft het toezicht van de provincie op de waterschappen een extra dimensie. Aan de andere kant is het waterschap een zelfstandig openbaar lichaam. Het heeft een eigen vertegenwoordigend bestuursorgaan en daarmee een eigen democratische legitimatie. Om die reden zijn de toezichthoudende bevoegdheden van de provincie (schorsing/vernietiging, goedkeuring) wettelijk sterk begrensd. Toepassing van die instrumenten door ons college is alleen mogelijk indien er sprake is van strijd met het recht of het algemeen belang.

Op rijksniveau (Waterschapswet, Waterschapsbesluit) zijn regels gesteld ten aanzien van de financiën van de waterschappen. De reglementen voor de waterschappen bevatten op dit punt geen (aanvullende) regels meer. Op dit punt vindt er dan ook geen provinciale sturing plaats. Die sturing is er uitsluitend ten aanzien van onderwerpen waarvoor de provincies (veelal via het provinciale waterhuishoudingsplan) kaders dan wel (via provinciale regelgeving) normen heeft gesteld. Bij de kader- en normstelling vindt uiteraard wel overleg plaats met de waterschappen over de financiële consequenties daarvan voor de waterschapsbegroting en daarmee voor de hoogte van de heffingen.

Vragen

In verband daarmee hebben wij de volgende vragen aan het college van Gedeputeerde Staten van Utrecht.

1. Kunt u ons inzicht verschaffen:

- (a) In de omvang van de gelden die de provincie Utrecht na de Provinciale verkiezingen van maart 2007 heeft verstrekt (en voor zover bekend) nog gaat verstrekken tot en met maart 2011 aan de waterschappen die werkzaam zijn in onze provincie?
- (b) Op basis van welke regelingen, afspraken, e.d. worden deze gelden verstrekt?

Antwoord

Zie bijlage 2.

2. Wat is volgens uw college de reden waarom de waterschappen hun tarieven op een dergelijke buitensporige manier hebben verhoogd?

3. Bent u met ons van mening dat de omvang van deze tariefsverhoging, mede in het licht van de provinciale gelden die aan de waterschappen ter beschikking zijn gesteld, een verkeerd signaal is?

Antwoord vragen 2 en 3

In 2009 zijn er wat betreft de belastingtarieven van de waterschappen grote verschillen ten opzichte van 2008. Dit heeft te maken met de introductie van een nieuwe financieringsstructuur en een nieuwe kostentoedeling met ingang van 2009. Dit is een gevolg van een wijziging van de Waterschapswet (Wet modernisering waterschapsbestel). De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De kosten van het passief waterkwaliteitsbeheer worden niet meer omgeslagen via de verontreinigingsheffing (nu: zuiveringsheffing), maar via de watersysteemheffing. Als gevolg hiervan is het tarief van de zuiveringsheffing aanmerkelijk gedaald en zijn de tarieven van de watersysteemheffing in totaliteit aanmerkelijk gestegen.
- Door de nieuwe methodiek van kostentoedeling¹ zijn de tarieven² van de watersysteemheffing voor de ingezetenen bij alle waterschappen sterk gestegen, voor het gebouwd (nagenoeg) gelijk gebleven (HDSR en WVE) dan wel gedaald (AGV), en voor het ongebouwd gelijk gebleven (HDSR), licht gestegen (AGV) dan wel sterk gestegen (WVE). Wat betreft het ongebouwd is er een uitzondering voor natuurterreinen. De tarieven voor natuurterreinen zijn bij alle waterschappen sterk gedaald.

In het in bijlage 3 opgenomen overzicht van de tarieven 2009 zijn de verschillen aangegeven.

Uit de begrotingsstukken van de drie waterschappen blijkt dat over het geheel genomen de tariefstijging bij AGV gemiddeld 5,78% bedraagt, bij HDSR gemiddeld 6,9% en bij WVE gemiddeld 4-5%.

Op 3 maart 2009 heeft op dit punt het CBS cijfers gepubliceerd over de ontwikkeling van de belastingopbrengsten bij gemeenten en waterschappen. De stijging van de gemeentelijke lasten ten opzichte van vorig jaar bedraagt 5%, terwijl de stijging van de waterschapslasten landelijk uitkomt op 6,8%.

Dit betekent dat de tariefstijging van de drie 'Utrechtse' waterschappen nog wat lager uitkomt dan de stijging van de waterschapslasten landelijk gezien.

Omdat de gegevens van de Vereniging Eigen Huis die zijn opgenomen in de bijlage bij de vragen (zie bijlage 1) niet volledig zijn, geven zij een sterk vertekend beeld.

Gelet op het vorenstaande delen wij derhalve niet de opvatting dat de waterschappen hun tarieven op een buitensporige manier hebben verhoogd en dat er sprake is van een verkeerd signaal.

Overigens kan in dit verband nog worden opgemerkt dat de stijging van de waterschapslasten in de afgelopen jaren vooral is toe te schrijven aan de intensivering van de taken als gevolg van taakstellingen op grond van Europese dan wel nationale en provinciale wet- en regelgeving. Hierbij kan worden gedacht aan het aanpassen, uitbreiden van rioolzuiveringsinstallaties en het op orde brengen van het watersysteem in 2015.

4. Hebt u in het kader van uw toezichthoudende rol die het dagelijks bestuur van de provincie heeft op waterschappen, bemoeienis gehad met deze tariefsverhogingen?

5. Bent u bereid om de waterschappen die werkzaam zijn in onze provincie mede te delen dat:

- a. tariefsverhogingen boven het inflatieniveau door de provincie Utrecht worden afgewezen?
- b. dat indien een volgende tariefsverhoging boven het inflatieniveau uitgaat, de provincie Utrecht de financiële bijdragen aan waterschappen, zie vraag 1, ter discussie zal stellen?

¹ De verdeling van de kosten van het watersysteembeheer over de categorieën van belanghebbenden, zijnde de ingezetenen, de eigenaren van gebouwde onroerende zaken en de eigenaren van ongebouwde onroerende zaken.

² Als het percentage van de kostenaandelen vastgesteld is, is daarmee het bedrag bekend dat per categorie moet worden opgebracht. Vervolgens worden de tarieven vastgelegd in de belastingverordening.

Antwoord vragen 4 en 5

Wij hebben de kostentoedelingsverordening van HDSR en die van AGV en WVE samen met GS van Noord-Holland resp. van Gelderland in 2008 goedgekeurd. De in de Waterschapswet opgenomen regels voor de kostentoedeling zijn stringent. Voor zover er sprake is van keuzevrijheid voor het waterschapsbestuur is die keuzevrijheid sterk geclausuleerd. Bij het opstellen van die verordening hebben de genoemde waterschappen de wettelijke regels goed toegepast.

De belastingtarieven worden vervolgens vastgelegd in belastingverordeningen. Die zijn niet aan de goedkeuring van GS onderworpen. Wel is het mogelijk dat die verordening door de belastingrechter wordt getoetst.

6. Bent u met de Vereniging Eigen Huis van mening dat waterschappen veel transparanter moeten worden voor onze inwoners, organisaties en bedrijven, zodat deze weten waarvoor de waterschapsbelasting wordt gebruikt?

Antwoord

Inmiddels zijn op initiatief van de Unie van Waterschappen stappen gezet om te komen tot meer transparantie in de financieringsstructuur van de waterschappen. Er loopt op dit moment een benchmark en op grond van de uitkomsten hiervan zullen verdere activiteiten op dit gebied door de waterschappen worden ontwikkeld. Wij zullen de ontwikkelingen in deze nauwgezet volgen.

Overigens blijkt uit de website van de Utrechtse waterschappen dat zij bij het onderwerp belastingtarieven een uitvoerige uitzetting geven over de oorzaken van de tariefsverschuivingen.

7. Bent u bereid om zo nodig, op basis van uw bevoegdheid in de Waterwet (artikel 109c), een onderzoek in te stellen naar het beheer en de inrichting van de financiële organisatie van de waterschappen?

Antwoord

De financiële verantwoording van de waterschappen in begroting en jaarrekening voldoen aan de wettelijke uitvoeringsvoorschriften. De desbetreffende begrotingen zijn in evenwicht en de uitkomsten van de jaarrekeningen geven geen afwijkend beeld te zien. Ook zijn blijkens de beheersverordeningen het beheer en de inrichting van de financiële organisatie van de waterschappen op orde. Dit wordt nog eens bevestigd op grond van de (tussentijdse) rapportages van de accountant. Op grond hiervan zien wij nu geen reden om een onderzoek als bedoeld in artikel 109c van de Waterschapswet in te stellen.

8. Op welke wijze oefenen GS hun toezichthoudende rol uit ten opzichte van de in Utrecht werkzame waterschappen:

- (a) Vinden er periodiek gesprekken plaats?
- (b) Zo ja, hoe vaak vinden die gesprekken plaats.
- (c) Wat zijn de onderwerpen die daarbij aan de orde komen.
- (d) Kunt u er voor zorgdragen van Provinciale Staten periodiek schriftelijk worden geïnformeerd over uw activiteiten als toezichthouder?

De sleutelwoorden voor de wijze waarop provincie en waterschappen met elkaar omgaan zijn overleg en samenwerking.

Een voorbeeld hiervan is de wijze waarop invulling wordt gegeven aan preventief toezicht.

Bij goedkeuringszaken³ vindt in een vroegtijdig stadium van voorbereiding op ambtelijk niveau overleg plaats tussen waterschap en provincie. Daarmee wordt bereikt dat aan ons zoveel mogelijk besluiten ter goedkeuring worden voorgelegd die op onze instemming kunnen rekenen. Zowel waterschap als provincie trachten uit een oogpunt van goede bestuurlijke verhoudingen zoveel mogelijk te voorkomen dat van het bestuurlijk zware middel van onthouding van goedkeuring gebruik moet worden gemaakt. Wettelijk is voorgeschreven dat wanneer GS voornemens zijn (gedeeltelijk) goedkeuring te onthouden aan een waterschapsbesluit het waterschapsbestuur de gelegenheid moet worden geboden tot overleg. In de afgelopen jaren heeft eenmaal een dergelijk bestuurlijk overleg plaatsgevonden. Dat overleg heeft er in dat ene geval toe geleid dat het waterschapsbestuur zijn goedkeuringsverzoek heeft ingetrokken en het peilbesluit heeft aangepast.

Een ander voorbeeld is de wijze waarop in gebiedsprocessen gewerkt wordt aan de realisering van bijvoorbeeld de water- en natuurdoelstellingen, zoals vastgelegd in rijks- en provinciaal beleid. Voor de realisering van die doelstellingen is het van belang dat alle betrokken partijen daarbij zoveel mogelijk gezamenlijk optrekken, uiteraard met behoud van ieders verantwoordelijkheden en bevoegdheden. De nadruk hierbij ligt op samenwerking en bundeling van krachten. Daarbij is geen sprake van een hiërarchische c.q. toezichtsrelatie, maar van een relatie op basis van gelijkwaardigheid.

Een en ander betekent dat er talrijke ad-hocoverleggen tussen provincie en waterschappen (bilateraal en in breder verband) plaatsvinden over uiteenlopende onderwerpen betreffende het waterbeheer. Onze toezichthoudende rol komt in dat verband het beste tot haar recht.

Wij vermelden hierbij voorts nog dat met de waterschappen regelmatig over de voortgang van zaken gesproken wordt. Eenmaal per jaar wordt de voortgang formeel vastgelegd in het zogenoemde 'voortgangsoverleg'.

Dat is een bestuurlijk overleg van de provincie met elk van de vier waterschappen afzonderlijk, waarbij centraal staat de rapportage van het waterschap over de voortgang van de uitvoering van de belangrijkste doelstellingen van het provinciale waterhuishoudingplan c.q. het beheerplan van het waterschap. Zoals reeds is aangegeven in het ontwerp van het Provinciaal Waterplan 2010 – 2015 zullen wij de resultaten van die voortgangsrapportages via de reguliere Planning & Control cyclus meenemen in onze rapportage aan uw staten over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe waterplan.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

voorzitter,

secretaris

³ Aan de goedkeuring van GS zijn onderworpen waterbeheerplannen, verbeteringsplannen primaire waterkeringen, kostentoeedelingsverordeningen en peilbesluiten.

Bijlagen:

1. Bijlage bij schriftelijke vragen inzake waterschapstarieven d.d. 30 maart 2009
2. Overzicht financiële bijdragen aan de waterschappen in de periode 2007-2011
3. Tarieven 2009 waterschappen

BIJLAGE BIJ SCHRIFTELIJKE VRAGEN INZAKE WATERSCHAPSTARIEVEN

d.d. 30 maart 2009

Eenpersoonshuishoudens

	Lasten 2008	Lasten 2009	Vershil
Stichtse Rijnlanden Omslagklasse A	113,69	172,97	+ 52,14%
Stichtse Rijnlanden Omslagklasse B	144,69	172,97	+ 19,55%
Stichtse Rijnlanden Omslagklasse C	162,69	172,97	+ 6,32%
Amstel Gooi en Vecht Hoogtariefgeb.	149,47	161,63	+ 8,14%
Amstel Gooi en Vecht Laagtariiefgeb.	122,47	161,63	+ 31,98%
Amstel Gooi en Vecht A'dam West	165,40	161,63	- 2,28%
Vallei en Eem Gelderse Vallei	95,00	109,94	+ 15,73%
Vallei en Eem Veluwe en Heuvelrug	68,00	109,94	+ 61,68%

Rekenkundig gemiddelde over alle waterschappen in Nederland: + 17,06%

Meerpersoonshuishoudens

Stichtse Rijnlanden Omslagklasse A	240,93	282,41	+ 17,22%
Stichtse Rijnlanden Omslagklasse B	271,93	282,41	+ 3,85%
Stichtse Rijnlanden Omslagklasse C	289,93	282,41	- 2,59%
Amstel Gooi en Vecht Hoogtariefgeb.	275,47	265,55	- 3,60%
Amstel Gooi en Vecht Laagtariiefgeb.	248,47	265,55	+ 6,87%
Amstel Gooi en Vecht A'dam West	291,40	265,55	- 8,87%
Vallei en Eem Gelderse Vallei	191,00	196,10	+ 2,67%
Vallei en Eem Veluwe en Heuvelrug	166,00	196,10	+ 18,13%

Rekenkundig gemiddelde over alle waterschappen in Nederland: + 5,27%

Bron:

Vereniging Eigen Huis 2009

Bijlage 2

Overzicht financiële bijdragen aan de waterschappen in de periode 2007-2011

Product/project	Financiële bijdragen	Besluit/opmerkingen
Waterkeringen	2007: € 68.000 2008: € 117.000 2009-2011: nog niet bekend	Amendement beperken overstromingsrisico's regionale keringen van PS van november 2006
KRW	2009 – 2011: € 841.447	PS-besluit van 20 oktober 2008 (Kaders voor besteding 1 miljoen euro en programma uitvoering KRW-maatregelen)
GGOR-pilots	2007 en 2008: ca. € 300.000	PS-besluit van 8 december 2003 tot aanpassing van het tarief grondwaterheffing
Waterketen	2009: ca. € 240.000 2010-2011: nog niet bekend	PS-besluit van 22 september 2008 tot wijziging van de Stimuleringsregeling Duurzaamheid, Energie en Klimaat provincie Utrecht; GS-besluit van 21 oktober 2008 tot vaststelling van nadere regels
Muskusrattenbestrijding	2008: € 2.583.000 2009: € 2.591.000 2010: € 2.593.642 2011: € 2.259.142	Delegatiebesluit van GS van 11 december 2007; PS-besluit van 24 september 2007 tot instemming. Muskusrattenbestrijding is provinciale taak gebleven.
Agenda Vitaal Platteland (thema's natuur, natuur/milieukwaliteit, water, landbouw, reconstructie)	2007 - 2013: ca. € 30,8 miljoen	Gebiedsprogramma 2007 – 2013 Agenda Vitaal Platteland

